

Ірина Л. Литвинчук

НАУКОВА ШКОЛА МЕНЕДЖМЕНТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В АГРОЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

У статті презентовано результати моніторингу дослідницької активності у сфері проблематики управління інтелектуальною власністю в аграрному секторі економіки з акцентом на тематичну диференціацію інформаційного поля та ідентифікацію моделей творчої активності. Доведено неформальний характер формування інтелектуального ландшафту досліджень проблеми. Обґрунтовано пропозиції щодо інституціонального розвитку наукової комунікації дослідників тематики.

Ключові слова: наукова школа; наукометрія; управління інтелектуальною власністю; аграрна економіка.

Рис. 2. Табл. 5. Літ. 56.

Ирина Л. Литвинчук

НАУЧНАЯ ШКОЛА МЕНЕДЖМЕНТА ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ В АГРОЭКОНОМИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЯХ

В статье представлены результаты мониторинга исследовательской активности в сфере проблематики управления интеллектуальной собственностью в аграрном секторе экономики с акцентом на тематическую дифференциацию информационного поля и идентификацию моделей творческой активности. Доказан неформальный характер формирования интеллектуального ландшафта исследований проблемы. Обоснованы предложения относительно институционального развития научной коммуникации исследователей тематики.

Ключевые слова: научная школа; наукометрия; управление интеллектуальной собственностью; аграрная экономика.

Iryna L. Lytvynchuk¹

RESEARCH SCHOOL OF INTELLECTUAL PROPERTY MANAGEMENT IN AGRARIAN ECONOMY

The article aims to present the results of research activity monitoring in the field of intellectual property management in the agrarian sector with the emphasis on topical differentiation and identification of creative activity locuses. The study proves the informal nature of the intellectual landscape of the research problem and offers recommendations on economy institutionalization of intellectual property management of scientific communication within the system of research support for agrarian economy.

Keywords: research school; scientometrics; intellectual property management; agrarian economy.

Peer-reviewed, approved and placed: 18.04.2016.

Постановка проблеми. У другій половині ХХ ст. стрімка динаміка зростання населення світу змусила людство переглянути стратегічні пріоритети розвитку, акцентувавши увагу на необхідності забезпечення ефективного функціонування систем продовольчої та екологічної безпеки. Роль драйверу у формуванні стратегії вирішення відповідних проблем відіграв сектор наукових досліджень, здійснюючи розробку та експертизу прикладних організаційно-технологічних рішень для органів державного управління і компаній реального сектору аграрної економіки, що, своєю чергою, стало поштовхом до стиму-

¹ Zhytomyr National Agroecological University, Ukraine.

лювання «зеленої революції» у низці країн світу. Цінність результатів інтелектуальної праці стала відчутно зростати. Інтелектуальна власність фактично набула статусу конститутивного базису інноваційного розвитку аграрної економіки, внаслідок чого виник попит на професійні дослідження проблем управлінського забезпечення ефективного циклу економічного відтворення інтелектуального продукту, особливості якого в агросфері визначаються інституціональними умовами специфікації прав інтелектуальної власності. З урахуванням нових економічних реалій актуальності набувають дослідження генезису наукової школи управління інтелектуальною власністю в аграрній економіці як спільноти дослідників, об'єднаних розробкою даної тематики.

Аналіз останніх публікацій. Фахові дослідження окресленої в рамках цієї статті тематики, перш за все, вимагають огляду публікацій, що презентують еволюцію наукових шкіл безпосередньо агроекономічних досліджень. Це, зокрема, праці С. Бркича [23], Х. Гассера [31], Х. Моеда [41], І. Ушачова [14]. Однак, варто визнати, що вказані науковці окремо не виділяють школу економіки та управління інтелектуальною власністю, в кращому випадку відносячи дану тематику до проблем державного економіко-правового регулювання агропромислового комплексу, в гіршому – взагалі ігноруючи. Крім того, кожній з праць наведеного переліку авторів характерна обмежена географія досліджень.

Сучасні спроби узагальнення основних наукових концепцій, презентування спадкоємності поколінь авторів, що працювали над проблематикою управління інтелектуальною власністю, обмежуються дослідженнями Н. Зіглер [56] та В. Мухопата [9], проте коло інтересів учених не задовольнялося виключно аграрною тематикою. До того ж, ними не використовувалася жодна з відомих нині методик статистичного та інтелектуального аналізу наукометричної інформації. Таким чином, є всі підстави стверджувати про існування суттєвих прогалин у питаннях комплексного вивчення характеру та динаміки розвитку наукової комунікації менеджменту інтелектуальної власності в аграрній економіці.

Метою дослідження є моніторинг стану дослідницької активності у сфері управління інтелектуальною власністю в аграрному секторі та обґрунтування на основі його результатів рекомендацій щодо подальшого інституціонального розвитку наукової комунікації. Для досягнення поставленої мети застосовувались історичний метод, методи кількісного аналізу масивів реферативної інформації в наукометричних базах даних.

Основні результати дослідження. Аналіз інформаційного поля сучасних агроекономічних досліджень демонструє, що, незважаючи на численність та різноманіття сучасних інтелектуальних продуктів в аграрній економіці, проблематика менеджменту інтелектуальної власності в умовах специфіки агросектору наразі є недостатньо розробленою.

Цілком мінімалістичний тематичний інтелектуальний ландшафт виявляє аналіз онлайн-середовища систем відкритого доступу з можливостями здійснення повнотекстового пошуку в журналах іноземних наукових видавництв, репозитаріях та архівах: виявлено лише декілька десятків доступних наукових праць за темою дослідження серед мільйонів оцифрованих видань (табл. 1).

Таблиця 1. Кількість наукових праць з менеджменту інтелектуальної власності в аграрній економіці, представлених у науково-пошукових системах, авторське групування

Назва ресурсу	Кількість представлених праць (станом на 01.01.2016), од.			
	Загальна кількість	Праці за запитом ¹⁾ «intellectual property»	Праці за запитом ¹⁾ «intellectual property management»	Праці за запитом ¹⁾ «agricultural», «intellectual property management»
Google Scholar [32]	9190000	52800	1170	36
Bielefeld Academic Search Engine [19]	88109689	11074	373	7
Science Research Portal [48]	1202242	477	190	6
Science.gov [49]	200000000	1608	397	4
Econbiz [28]	1000000	5347	215	2
Directory of Open Access Journals [27]	2200149	239	12	-
Springer [52]	9000000	708	15	-
HighWire Press [35]	7100000	559	8	-
WorldCat [54]	140191	3688	182	-
Digital Commons Network [26]	1811236	45141	243	-

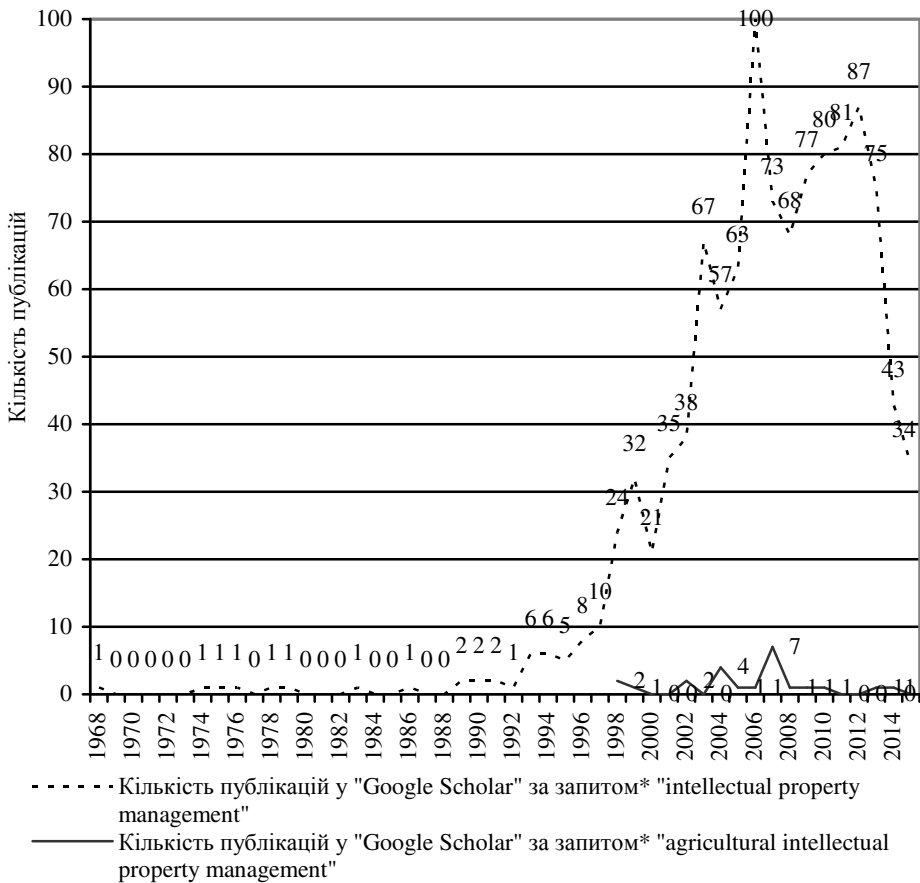
¹⁾ параметри запиту – наявність усіх слів у заголовку роботи.

Найбільшу кількість посилань за вказаною тематикою серед науково-пошукових баз даних містить ресурс "Google Scholar" – 36 публікацій. Проте лише 11 з них є цитованими, що вказує на недостатність розвитку професійних комунікацій між дослідниками. Всі ці праці були надруковано в період 1998–2014 рр., тобто з майже 30-тирічним відставанням від появи у світовій науці перших наукових робіт, присвячених менеджменту інтелектуальної власності (IP-менеджменту) (рис. 1).

Абсолютна більшість робіт висвітлює досвід IP-менеджменту інституцій, координуючих діяльність дослідницьких організацій аграрного профілю, таких як CGIAR, GFAR, UPOV та ін., що вказує на відсутність розгалуженої проблематики. Найцитованішою працею в тематичній підбірці "Google Scholar" є керівництво щодо узагальнення ефективних практик IP-менеджменту міжнародної організації PIPRA («Загальнодоступні ресурси інтелектуальної власності для сільськогосподарського виробництва») [38], підготовлене за ініціативою багатонаціональної групи вчених у складі Р. Махоні (Міжнародний інститут вакцин, Південна Корея), Дж. Томсон (Університет Кейптауна, Південна Африка), К. Фернандеса (Фундація підтримки сільськогосподарських інновацій, Чилі) та ін. під керівництвом А. Краттігера (Корнельський університет, США). На цю ж роботу вказують й пошукові ресурси "BASE", "Econbiz" та "Science Research Portal".

Активно цитованими авторами є М.К. Маредія (Мічиганський університет, США) [40], М. Блекні (Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Коледжу Королеви Мері, Велика Британія) [21], А.Б. Беннетт (Каліфор-

нійський університет, США) [20], Дж. Пейумо (Вашингтонський державний університет, США) [42], Х. Егелунг (Інститут Міжнародних досліджень, Данія) [29] та Чжу Ву Куй Шень Ці (Академія сільськогосподарських наук провінції Цзянсу, Китай) [46], проте жоден з них станом на початок 2016 р. не має власного профілю в Академії "Google Scholar".

* параметри запити – наявність усіх слів у заголовку роботи; графіки побудовано за виключенням дублювань результатів у вибірці.

Рис. 1. Ретроспекція публікацій, розміщених у "Google Scholar" зарубіжних наукових праць з менеджменту інтелектуальної власності в аграрній економіці, сформовано за даними [32]

Науково-пошукова система "BASE" за темою дослідження генерує перелік із 7 посилань на публікації, надрукованих протягом 2005–2007 років. Це згадані вище роботи А. Краттігера та Х. Егелунга, а також праці Л. Себастьяна (Міжнародний науково-дослідницький інститут рису, Філіппіни), присвячені ІР-менеджменту в контексті інституційного будівництва міжнародних сільськогосподарських досліджень [50].

Пошукові ресурси "Science.gov" та "Science Research Portal" посилаються на роботи Е.Р. Еміно (Сільськогосподарський коледж Нової Шотландії, Канада) [30], що досліджують регіональні практики управління інтелектуальними активами. "Science Research Portal", крім того, містить посилання на праці Й. Пінга (Національний інженерно-дослідний центр інформаційних технологій у сільському господарстві, Китай) з інформаційного забезпечення біотехнологічних досліджень як частини ІР-менеджменту [43]. Загальний перелік праць найбільш цитованих авторів представлено у табл. 2.

Важливу роль у становленні наукової школи менеджменту інтелектуальної власності в аграрній економіці відіграли роботи закордонних теоретиків ІР-менеджменту (табл. 3), які, не заглиблюючись у специфіку ведення діяльності в аграрному секторі, тим не менше, зробили значний внесок у виявлення загальних закономірностей економіки та управління інтелектуальною власністю.

На пострадянському просторі тема управління інтелектуальною власністю в аграрній економіці є ще менш обговорюваною, ніж в США та ЄС. Аналітичний інструментарій обробки даних про публікації та цитованість статей найбільш масштабної бази наукових даних російських вчених РИНЦ за тематикою управління інтелектуальної власності генерує лише 579 результатів з понад 22 млн публікацій, найбільш рання із яких у вибірці датована 1999 р. (для порівняння – 1968 р. у "Google Scholar") (табл. 4). При цьому на додавання до умов запиту визначника «аграрний» російська система, на відміну від закордонних аналогів, реагує повідомленням про наявність лише одного релевантного результату – аналітичного дослідження ефективності застосування інформаційних технологій в управлінні інтелектуальною власністю в АПК І.Ф. Ветрової (Фінансовий університет при уряді РФ) [6].

Натомість, найбільше привертала увагу російських науковців загальні питання теорії та методології управління інтелектуальною власністю, а також специфіка менеджменту інтелектуальних активів у промислових підприємствах та сфері вищої освіти. Топова десятка найцитованіших праць за тематикою станом на 10.01.2016 представлена в табл. 5.

Аналіз публікацій в РИНЦ свідчить, що суттєвого зростання творчої активності у сфері дослідження проблем управління інтелектуальної власності до 2016 р. не відбулося. Знаковими періодами для пострадянської наукової школи менеджменту інтелектуальної власності, коли спостерігалися максимальні ланцюгові коефіцієнти росту, були 2002 та 2005 рр. (рис. 2).

Показово, що жвавість наукової дискусії з її обмеженням національними рамками критично знижується. Зокрема, на запит «управління інтелектуальною власністю» (при пошуку у заголовках публікації) найбільша за обсягом база україномовних наукових текстів "Google Академія" [32] станом на 10.01.2016 р. генерує 84 результати, тобто майже у 7 разів менше, ніж у схвищті РИНЦ. З них близько 42% опубліковано після 2012 року. Найбільш ранні наукові праці за запитом датовані 2004 р., тобто з 5-річним відставанням від східних колег та 35-річним – від західних. На додавання до умов запиту визначника «аграрний» система повідомляє про відсутність результатів.

Таблиця 2. Методики та результати досліджень найбільш цитованих вчених* за напрямом менеджменту інтелектуальної власності в аграрній економіці**

Дослідник	Назва (в перекладі), рік публікації	Основний зміст роботи	Методика	Результати дослідження	Співавтори	Цитованість
А. Краттігер (США)	«Управління інтелектуальною власністю в галузі охорони здоров'я та сільськогосподарських інновацій: довідник передової практики», 2007 р. [38]	Огляд систем управління інтелектуальною власністю розвинутих країн світу	Дослідження практик IPR інституцій	Підготовка керівництва для державного сектору країн, що розвиваються, у вигляді узагальнення інформаційно-довідкових ресурсів	Р. Махоні, Л. Нельсен, Дж. Томсон, К. Фернандес, А. Беннетт та ін.	47 (GS ¹⁾)
М. Маредія (США)	«Нарощування потенціалу управління інтелектуальною власністю в галузі сільськогосподарської біотехнології», 1998 р. [40]	Ретроспективний огляд революції біотехнології сільськогосподарських науково-дослідних програм у контексті проблем управління інтелектуальною власністю	Досвід Єгипту, Південної Африки, Китаю, Австралії, Японії, Індії, Росії, Коста-Ріки, Мексики протягом 25 років	Доведення наявності зв'язку між політикою патентування генетично модифікованих організмів в країні та обсягами інвестицій в біотехнології для цілей агросектору	Ф. Ербіш	8 (GS)
М. Блекні (Велика Британія)	«Сільськогосподарські дослідження та управління інтелектуальною власністю», 1999 р. [21]	Аналіз ефективності управління об'єктами права інтелектуальної власності наукових установ як інтелектуальними активами в складі капіталу	Дослідження практик сільськогосподарських НД	Порівняльна оцінка можливих форм та способів розкриття інтелектуальної власності	Дж. Коен	8 (GS)
А. Беннетт (США)	«Роль державного сектору управління інтелектуальною власністю в сільськогосподарських дослідженнях і розвитку», 2002 р. [20]	Аналіз впливу селекції на економіку НД/ДКР в області біотехнології сільського господарства	Історико-економічний аналіз	Рекомендації для університетів, що спеціалізуються на фундаментальних дослідженнях з агрохімії та фармацевтики, щодо інвестування у маркетинг продуктів, отриманих завдяки новим технологіям	Г. Граф, С. Каллен, К. Бредфорд, Д. Зільберман	8 (GS)

Продовження табл. 2

Дослідник	Назва (у перекладі), рік публікації	Основний зміст роботи	Методика	Результати дослідження	Співавтори	Цитованість
Х. Егелунг (Данія)	«Еволюція інституційної управління інтелектуальною власністю в міжнародних центрах сільськогосподарських досліджень: вивчення стратегій», 2005 р. [29]	Розгляд інтелектуальної власності в контексті глобального процесу інституційного будівництва консультативних груп з міжнародних сільськогосподарських досліджень	Дослідження практики Міжнародного інституту дослідження рису	Окреслення аналітичних рамок інституційних можливостей управління правами інтелектуальної власності для міжнародних організацій, що переслідують громадські місії (політики, структури, процедури)	-	7 (GS)
Дж. Пейумо (США)	«Підприємницька, науково-дослідна модель університету, спрямована на регулювання інтелектуальної власності для економічного розвитку в країнах з економікою, що розвивається», 2014 р. [42]	Вивчення досвіду управління інтелектуальною власністю у підприємницькому дослідницькому університеті	Дослідження практики Богорійського аграрного університету, Індонезія	Рекомендації щодо встановлення синергічних зв'язків між науковими дослідними установами та підприємствами у сфері комерціалізації технологій у країнах з економікою, що розвивається	А. Фаузі, І. Сірегар, Д. Новіана	7 (GS)
К. Бреннер (Франція)	«Права інтелектуальної власності і трансфер технологій в сільськогосподарстві країн, що розвиваються», 1998 р. [22]	Аналіз зобов'язань країн, що розвиваються, в рамках угоди ТРІПС та альтернатив, відкритих для них щодо захисту прав інтелектуальної власності, пов'язаних з методами генетичних маніпуляцій	Дослідження практик ІРР-інституцій	Визначення песимістичного та оптимістичного сценаріїв трансформації сільського господарства країн, що розвиваються, в умовах приєднання до угоди TRIPS	-	4 (CS ²)

Закінчення табл. 2

Дослідник	Назва (у перекладі), рік публікації	Основний зміст роботи	Методика	Результати дослідження	Співавтори	Цитованість
К. Прей (США)	«Важливість прав інтелектуальної власності в міжнародному розв'язку приватного сектора сільськогосподарської біотехнології», 2002 р. [44]	Дослідження сучасного стану біотехнологічних досліджень і комерційного використання генетично модифікованих культур у світі	Економіетричний аналіз. Досвід Аргентини, Бразилії, Китаю і Південної Африки	Виявлення кореляції між ступенем захисту результатів прикладних біотехнологічних досліджень в країні та рівнями доходу ТНК і дрібних фермерів	Р. Говіндасамі	3 (CS)
Л. Себастіан (Фліппіні)	«Продуктивність відносин в рамках міжнародних договорів і конвенцій про права на інтелектуальну власність, сільськогосподарські біотехнології та управління рослинними генетичними ресурсами», 2006 р. [50]	Критичний аналіз умов угоди TRIPS в контексті впливу на ефективність IP-менеджменту у секторі біотехнологій	Дослідження практик IPR інституцій країни-учасників угоди	Узагальнення негативних наслідків підписання угоди TRIPS для селекціонерів	Дж. Пейумо	2 (GS)
Чжу Ву Куй Шень Ці (Китай)	«Практика управління інтелектуальною власністю в сільськогосподарській дослідній організації», 2007 р. [46]	Дослідження реформ в галузі сільськогосподарської науки і техніки в контексті IP-менеджменту	Дослідження практики Академії сільськогосподарських наук провінції Цзянсу, Китай	Рекомендації для університетських адміністраторів, дослідників та політиків	-	2 (GS)

* представлено рейтинг 10 найбільш цитованих наукових праць у пошукових базах (дата звернення 01.01.2016):¹⁾ Google Scholar (GS) та

²⁾ SciteSeerX (CS).

** сформовано за даними [25; 32].

Таблиця 3. Провідні представники світової наукової школи ІР-менеджменту*

Дослідник ¹⁾	Назва (у перекладі), рік опублікування вибраної наукової праці за тематикою ²⁾	Цитованість праці	Наукометричні показники у «Google Scholar» (за наявності профілю)		
			Кількість праць у профілі	h- індекс	i10- індекс
У. Гранст- ранд (Шве- ція)	«Економіка та менеджмент інтелекту- альної власності», 1999 р. [33]	861	174	21	34
М. Райтциг (Данія)	«Стратегічне управління інтелектуаль- ною власністю», 2004 р. [47]	220	профіль відсутній		
П. Ханел (Канада)	«Бізнес-практики управління правами інтелектуальної власності: огляд літера- тури», 2006 р. [34]	194	профіль відсутній		
Дж. Кітчинг (Велика Британія)	«Управління інтелектуальною власні- стю в малих і середніх підприємствах», 1998 р. [37]	88	114	22	33
Н. Тум (Іспанія)	«Управління правами інтелектуальної власності в європейських біотехноло- гічних фірмах», 2001 р. [53]	66	профіль відсутній		
Е. Ю (Канада)	«Моделювання відносин стратегічних акторів для сприяння управлінню інте- лектуальною власністю», 2001 р. [55]	60	329	49	113
Дж. Ланг (Сингапур)	«Управління правами інтелектуальної власності: стратегічне патентування», 2001 р. [39]	58	21	9	9
К. Йенне- вайн (Німе- ччина)	«Менеджмент інтелектуальної власнос- ті: роль технологій-брендів у привлас- ненні технологічних інновацій», 2006 р. [36]	56	профіль відсутній		
Т. Чой (США)	«Управління інтелектуальною власні- стю: знання перспектив ланцюга поста- вок», 2004 р. [24]	54	93	36	47
М. Бадер (Саудівська Аравія)	«Управління інтелектуальною власні- стю в науково-технічному співробітницт- ві: практика сервісної індустрії», 2006 р. [18]	51	профіль відсутній		
М. Сіменскі (США)	«Страховання та управління ризиками інтелектуальної власності», 1999 р. [51]	51	профіль відсутній		

* сформовано за даними [32].

¹⁾ представлено авторів, роботи яких цитувалися у «Google Scholar» понад 50 разів.

²⁾ параметри запити – наявність фрази «intellectual property management» у заголовку роботи, дата звернення – 01.01.2016.

Аналіз тематичного спектру публікацій у вибірці демонструє, що найбільша кількість робіт пов'язана з висвітленням специфіки управління інтелектуальною власністю в підприємницькому секторі. Зростає кількість публікацій, присвячених управлінню інтелектуальною власністю в мережі Інтернет та питанням стратегічного менеджменту. Найбільш цитованими авторами (понад 10 цитувань) у вибірці є П.М. Цибульов (Інститут інтелектуальної влас-

ності, Одеська юридична академія в м. Києві) [13], Л.І. Федулова (Інститут економічного прогнозування НАН України) [15] та М.В. Вачевський (Дрогобицький педагогічний університет ім. І. Франка) [5], жоден з яких не розглядав специфіку менеджменту інтелектуальної власності в аграрній економіці.

Таблиця 4. Результати наукометричного аналізу контенту РИНЦ за напрямом досліджень менеджменту інтелектуальної власності*

Назва показника	Значення показника
Загальна кількість публікацій ¹⁾	579
Число авторів	626
Число авторів, які опублікували більше ніж 1 публікацію за темою	68
Число авторів, які опублікували більше ніж 10 публікацій за темою	2
Число організацій, які представляли автори	157
Середня кількість публікацій в розрахунку на одного автора	0,92
Сумарна кількість цитувань публікацій	789
Середнє число цитувань в розрахунку на одну статтю	1,36
Число статей, процитованих хоча б один раз	185
Число статей, процитованих більше одного разу	107
Число статей, процитованих більше 10 разів	10
Число самоцитовань (із статей даної вибірки)	84

* сформовано за даними [10].

¹⁾ параметри запиту: словосполучення «управление интеллектуальной собственностью» у назві; дата звернення – 10.01.2016.

Таблиця 5. Провідні представники пострадянської наукової школи управління інтелектуальною власністю*

Дослідник ¹⁾	Наукова установа, яку представляє дослідник	Назва (у перекладі), рік опублікування вибраної наукової праці за тематикою ²⁾	Цитованість праці за РИНЦ
В.Г. Зінов	Академія народного господарства при уряді РФ	«Управління інтелектуальною власністю», 2003 р. [7]	133
Ю.С. Андріанов (співавтор – Н.А. Попова)	Поволзький державний технологічний університет	«Модель управління інтелектуальною власністю в університеті в умовах інноваційно орієнтованої економіки», 2014 р. [1]	53
Л.Г. Буйнов	Російський державний педагогічний університет ім. О.І. Герцена	«Управління інтелектуальною власністю у ВНЗ», 2011 р. [4]	39
М.О. Пестунов	Челябінський державний університет	«Управління інтелектуальною власністю», 2006 р. [11]	29
А.Ю. Шатраков	Академія оборонних галузей промисловості	«Управління інтелектуальною власністю та виключними правами промпідприємств», 2007 р. [12]	17
І.А. Борисенко	Воронезький державний університет	«Інноваційний менеджмент: управління інтелектуальною власністю», 2003 р. [3]	16
В.В. Філатов (співавтор – Н.М. Рукіна)	Московський державний університет технологій і управління ім. К.Г. Розумовського	«Роль інтелектуальної власності та нематеріальних активів в управлінні інноваційною економікою на сучасному етапі», 2011 р. [16]	16

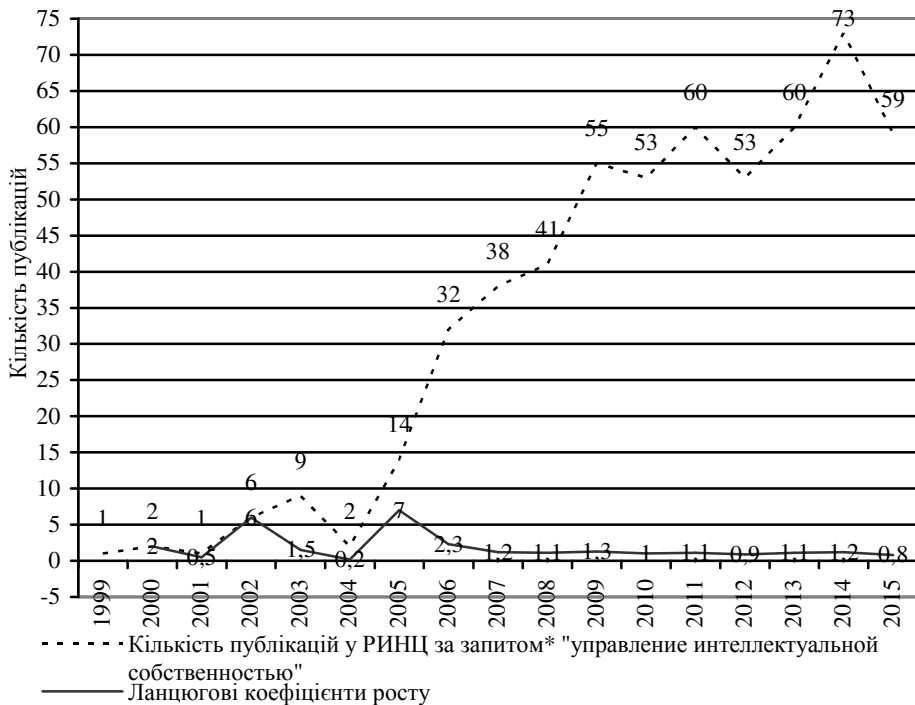
Закінчення табл. 5

Дослідник ¹⁾	Наукова установа, яку представляє дослідник	Назва (у перекладі), рік опублікування вибраної наукової праці за тематикою ²⁾	Цитованість праці за РИНЦ
Д.Б. Шульгін	Уральський федеральний університет ім. Б. Єльцина	«Теоретико-методологічні засади управління інтелектуальною власністю як стратегічним ресурсом інноваційного розвитку системи «ВНЗ – підприємство»», 2010 р. [17]	14
Є.С. Ковшов (співавтори – П. Мартинов, О. Горяєва)	Московський державний технологічний університет	««Хмарні» обчислення в управлінні інноваціями та інтелектуальною власністю промислового підприємства», 2012 р. [8]	13
В.А. Бобришев	Російський державний гуманітарний університет	«Особливості розробки політики управління інтелектуальною власністю на рівні господарюючого суб'єкта», 2010 р. [2]	12

* сформовано за даними [10].

¹⁾ представлено 10 найбільш цитованих праць у базі РИНЦ станом на 10.01.2016.

²⁾ параметри запити: словосполучення «управление интеллектуальной собственностью» у назві.

* параметри запити – наявність усіх слів у заголовку роботи, дата звернення – 10.01.2016.

Рис. 2. Динаміка опублікування розміщених у РИНЦ наукових праць з менеджменту інтелектуальної власності, сформовано за даними [10]

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений моніторинг свідчить, що тематика управління інтелектуальною власністю в аграрній економіці розробляється невеликою та неінституціоналізованою групою вчених, кожен з яких представляє різні науково-дослідні установи. Наукові пошуки здійснюються переважно за власною ініціативою, «камерно», в умовах відсутності налагодженого професійного поля комунікаційної взаємодії у рамках централізованої, глобальної, системної програми досліджень. Це свідчить про те, що існуючі за кордоном та в Україні формальні інститути досліджень проблем інтелектуальної власності в повній мірі не вирішують завдань мобілізації знань, достатніх для забезпечення ефективності управління інтелектуальною працею та продуктами в аграрному секторі економіки.

Водночас, очевидними є спільність інтересів науковців, визнання результатів їх праці, підтверджене наукометричними даними, та, найголовніше, дотримання членами спільноти певних наукових поглядів, які, здебільшого, зводяться до трактування сутності ІР-менеджменту в аграрній економіці з позицій системного підходу. Таким чином, незважаючи на відсутність у стихійно утвореного неформального співтовариства дослідників проблеми таких атрибутів, як існування організаційно об'єднаного колективу в рамках кафедр, інститутів тощо та визнаного лідера, можна констатувати наявність ознак формування наукової школи управління інтелектуальною власністю в аграрній економіці, проте слід визнати її неklasичну природу та відповідність рисам «невидимого коледжу» ("invisible college", за термінологією Д. Прайса [45]).

Враховуючи сучасні тенденції розвитку науки – науковий колабораціонізм, еволюцію структур інтелектуального спілкування, зменшення концентрації знань виключно в межах «стін» науково-дослідних інститутів та університетів – ми пов'язуємо вирішення наявних проблем наукової школи менеджменту інтелектуальної власності в аграрній економіці з її інституціоналізацію на основі моделей і практик методології співтворчості. Вважаємо, що поєднання інформаційних та когнітивних засобів створить можливості для обміну даними на рівні ідей (а не кінцевих результатів досліджень) та сприятиме еволюціонуванню наукової школи до рівня професійної ноонсорсингової мережі підтримки агробізнесу та наукоємного аграрного ринку.

1. Андрианов Ю.С., Попова Н.А. Модель управления интеллектуальной собственностью в университете в условиях инновационно ориентированной экономики // Вестник Поволжского государственного технологического университета. – Серия: Экономика и управление. – 2014. – №5. – С. 86–89.

Andrianov Iu.S., Popova N.A. Model upravleniia intellektualnoi sobstvennostiu v universitete v usloviakh innovatsionno orientirovannoi ekonomiki // Vestnik Povolzhskogo gosudarstvennogo tekhnologicheskogo universiteta. – Serii: Ekonomika i upravlenie. – 2014. – №5. – S. 86–89.

2. Бобрышев В.А. Особенности разработки политики по управлению интеллектуальной собственностью на уровне хозяйствующего субъекта // Вестник Академии права и управления. – 2010. – №19. – С. 56–64.

Bobryshev V.A. Osobennosti razrabotki politiki po upravleniiu intellektualnoi sobstvennostiu na urovne khoziaistvuiushchego subekta // Vestnik Akademii prava i upravleniia. – 2010. – №19. – S. 56–64.

3. Борисенко И.А. Инновационный менеджмент: управление интеллектуальной собственностью: Учеб. пособие. – Воронеж: ВГУ, 2003. – 63 с.

Borisenko I.A. Innovatsionnyi menedzhment: upravlenie intellektualnoi sobstvennostiu: Ucheb. posobie. – Voronezh: VGU, 2003. – 63 s.

4. Буйнов Л.Г. Управление интеллектуальной собственностью в ВУЗе // *Universum: Вестник Герценовского университета.*— 2011.— №4. — С. 16–17.

Buynov L.G. Upravlenie intellektualnoi sobstvennostiu v VUZe // Universum: Vestnik Gertcenovskogo universiteta.— 2011.— №4. — С. 16–17.

5. Вачевський М.В. Організаційна структура системи управління інтелектуальною власністю // *Актуальні проблеми економіки.*— 2004.— №4. — С. 155–162.

Vachevskiy M.V. Orhanizatsiina struktura systemy upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu // Aktualni problemy ekonomiky.— 2004.— №4. — С. 155–162.

6. Ветрова И.Ф. Методические подходы к формированию показателей эффективности использования информационных ресурсов при управлении интеллектуальной собственностью в АПК // *Вестник Южно-российского государственного технического университета.*— Серия: Социально-экономические науки.— 2012.— №4. — С. 75–78.

Vetrova I.F. Metodicheskie podkhody k formirovaniu pokazatelei effektivnosti ispolzovaniia informatsionnykh resursov pri upravlenii intellektualnoi sobstvennostiu v APK // Vestnik Iuzhno-rossiiskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta.— Serii: Sotsialno-ekonomicheskie nauki.— 2012.— №4. — С. 75–78.

7. Зинов В.Г. Управление интеллектуальной собственностью: Учеб. пособие. — М.: Дело, 2003. — 512 с.

Zinov V.G. Upravlenie intellektualnoi sobstvennostiu: Ucheb. posobie. — М.: Delo, 2003. — 512 с.

8. Ковшов Е.Е., Мартинов П., Горяева О. «Облачные» вычисления при управлении инновациями и интеллектуальной собственностью промышленного предприятия // *Вестник МГТУ.*— 2012.— №3. — С. 124–128.

Kovshov E.E., Martinov P., Goriaeva O. «Oblachnye» vychisleniia pri upravlenii innovatsiiami i intellektualnoi sobstvennostiu promyshlennogo predpriiatiia // Vestnik MGTU.— 2012.— №3. — С. 124–128.

9. Мухомад В.И. Научная школа экономики и управления интеллектуальной собственностью: актуальность создания, цели и направления деятельности // *Копирайт: Вестник Российской академии интеллектуальной собственности и Российского авторского общества.*— 2014.— №2. — С. 63–70.

Mukhopad V.I. Nauchnaia shkola ekonomiki i upravleniia intellektualnoi sobstvennostiu: aktualnost sozdaniia, tseli i napravleniia deiatel'nosti // Kopirait: Vestnik Rossiiskoi akademii intellektualnoi sobstvennosti i Rossiiskogo avtorskogo obshchestva.— 2014.— №2. — С. 63–70.

10. Научная электронная библиотека Elibrary.ru // elibrary.ru.

Nauchnaia elektronnaia biblioteka Elibrary.ru // elibrary.ru.

11. Пестунов М.А. Управление интеллектуальной собственностью. — Челябинск, 2006. — 409 с.

Pestunov M.A. Upravlenie intellektualnoi sobstvennostiu. — Cheliabinsk, 2006. — 409 s.

12. Управление интеллектуальной собственностью и исключительными правами промышленных предприятий / А.Ю. Шатраков, А.А. Мерсиянов, В.М. Алдошин, С.К. Колганов. — М.: Экономика, 2007. — 192 с.

Upravlenie intellektualnoi sobstvennostiu i iskluchitel'nymi pravami promyshlennykh predpriatii / A.Iu. Shatrakov, A.A. Mersianov, V.M. Aldoshin, S.K. Kolganov. — М.: Ekonomika, 2007. — 192 s.

13. Управління інтелектуальною власністю: Монографія / За ред. П.М. Цибульова. — К.: К.І.С., 2005. — 448 с.

Upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu: Monohrafiia / Za red. P.M. Tsybulova. — К.: K.I.S., 2005. — 448 s.

14. Ушацев И. Становление научных школ в агроэкономических исследованиях // *Экономика сельского хозяйства России.*— 2004.— №6. — С. 14–15.

Ushachev I. Stanovlenie nauchnykh shkol v agroekonomicheskikh issledovaniiah // Ekonomika selskogo khoziaistva Rossii.— 2004.— №6. — С. 14–15.

15. Федулова Л. Стратегія управління інтелектуальною власністю в умовах інноваційної економіки // *Персонал.*— 2006.— №11. — С. 72–79.

Fedulova L. Stratehiia upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu v umovakh innovatsiinoi ekonomiky // Personal.— 2006.— №11. — С. 72–79.

16. Филатов В.В., Рукіна І.М. Роль интеллектуальной собственности и нематериальных активов в управлении инновационной экономикой на современном этапе // *Качество. Инновации. Образование.*— 2012.— №10. — С. 24–28.

Filatov V.V., Rukina I.M. Rol intellektualnoi sobstvennosti i nematerialnykh aktivov v upravlenii innovatsionnoi ekonomikoi na sovremennom etape // Kachestvo. Innovatsii. Obrazovanie.— 2012.— №10. — С. 24–28.

17. Шульгин Д.Б. Теоретико-методологические основы управления интеллектуальной собственностью как стратегическим ресурсом инновационного развития системы «вуз – предприятие»: Автореф. дис... докт. экон. наук. – СПб., 2010. – 41 с.

Shulgin D.B. Teoretiko-metodologicheskie osnovy upravleniia intellektualnoi sobstvennostiu kak strategicheskimi resursom innovatsionnogo razvitiia sistemy «vuz – predpriiatiie»: Avtoref. dis... dokt. ekon. nauk. – SPb., 2010. – 41 s.

18. Bader, M.A. (2006). Intellectual property management in R&D collaborations: the case of the service industry sector. Springer Science & Business Media.

19. BASE: Bielefeld Academic Search Engine // www.base-search.net.

20. Bennett, A., Graff, G., Cullen, S., Bradford, K., Zilberman, D. (2002). Public sector intellectual property management for agricultural research and development. Invited presentation, International Consortium on Agricultural Biotechnology Research, International Conference, Ravello, Italy.

21. Blakeney, M. (1999). Agricultural research and the management of intellectual property. In: Managing agricultural biotechnology: addressing research program needs and policy implications (pp. 228–239).

22. Brenner, C. (1998). Intellectual Property Rights and Technology Transfer in Developing Country Agriculture: Rhetoric and Reality // citeseerx.ist.psu.edu.

23. Brkic, S. (1998). Prvi sabor hrvatskih agrarnih ekonomista. In: Zbornik sa savjetovanja Hrvatskih agrarnih ekonomista (s. 109–125). Zagreb: Hrvatsko agroekonomsko drustvo.

24. Choi, T.Y., Budny, J., Wank, N. (2004). Intellectual property management: A knowledge supply chain perspective. *Business Horizons*, 47(1): 37–44.

25. CiteSeerx // citeseerx.ist.psu.edu.

26. Digital Commons Network // network.bepress.com.

27. Directory of Open Access Journals // doaj.org.

28. Econbiz // www.econbiz.de.

29. Egelyng, H. (2005). Evolution of capacity for institutionalized management of intellectual property at international agricultural research centers: A strategic case study. *AgBioForum*, 8(1): 7–17.

30. Emino, E.R., Jones, R.I. (1998). A Comparison of Intellectual Property Management Among Southern Agricultural Experiment Stations. *Proceedings – Soil and Crop Science Society of Florida*, 57: 96–98.

31. Gasser, J.K.R. (1982). Agricultural research in the European Economic Community. *Monografias-Instituto Nacional de Investigaciones Agrarias (Spain)*.

32. Google Scholar // scholar.google.com.ua.

33. Granstrand, O. (1999). The economics and management of intellectual property. Books.

34. Hanel, P. (2006). Intellectual property rights business management practices: A survey of the literature. *Technovation*, 26(8): 895–931.

35. HighWire Press // highwire.stanford.edu.

36. Jennewein, K. (2006). Intellectual property management: the role of technology-brands in the appropriation of technological innovation. Springer Science & Business Media.

37. Kitching, J., Blackburn, R. (1998). Intellectual property management in the small and medium enterprise (SME). *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 5(4): 327–335.

38. Krattiger, A. et al. (2007). Intellectual Property Management in Health and Agricultural Innovation: Executive Guide // scholars.unh.edu.

39. Lang, J.C. (2001). Management of intellectual property rights: Strategic patenting. *Journal of Intellectual Capital*, 2(1): 8–26.

40. Maredia, K.M., Erbisch, F.H. (1998). Capacity building in intellectual property management in agricultural biotechnology. In: *Intellectual Property Rights in Agricultural Biotechnology* (pp. 49–61).

41. Moed, H.F., Renger, E. (1990). International Scientific Cooperation and Awareness: A Bibliometric Case Study of Agricultural Research within the European Community. In: *Scholarly Communication and Bibliometrics* (pp. 217–234). Edited by Ch.L. Borgman.

42. Payumo, J.G., Arasu, P., Fauzi, A.M., Siregar, I.Z., Noviana, D. (2014). An entrepreneurial, research-based university model focused on intellectual property management for economic development in emerging economies: The case of Bogor Agricultural University, Indonesia. *World Patent Information*, 36: 22–31.

43. Ping, Y. (2009). Agricultural Intellectual Property Management and Informatization under the Development of Modern Agriculture Background. *International Conference on E-Business and Information System Security* (pp. 1–4).

44. Pray, C.E., Courtmanche, A., Govindasamy, R. (2002). The importance of intellectual property rights in the international spread of private sector agricultural biotechnology. International Conference on Agricultural Biotechnology Research (pp. 11–14), Ravello, Italy.
45. Price, D.D.J. de S. (1965). Networks of scientific papers. *Science*, 149(3683): 510–515.
46. Qi, Z.F.W.K.S. (2007). Practice and Exploration on Management of Intellectual Property in Agricultural Research Organization. In: *Management of Agricultural Science and Technology* (pp. 3–9).
47. Reitzig, M. (2004). Strategic management of intellectual property. *MIT Sloan Management Review*, 45(3): 35–40.
48. Science Research Portal // scienceresearch.com.
49. Science.gov // www.science.gov.
50. Sebastian, L., Payumo, J.G. (2006). NARES Capacity in Relation to International Treaties and Conventions on Intellectual Property Rights, Agricultural Biotechnology, and Plant Genetic Resources Management. *Asian Journal of Agriculture and Development*, 4(1): 91–114.
51. Simensky, M., Osterberg, E.C. (1999). Insurance and Management of Intellectual Property Risks, *THE. Cardozo Arts & Ent.*, 17: 321–343.
52. Springer // link.springer.com.
53. Thumm, N. (2001). Management of intellectual property rights in European biotechnology firms. *Technological Forecasting and Social Change*, 67(2): 259–272.
54. WorldCat // oaister.worldcat.org.
55. Yu, E., Liu, L., Li, Y. (2001). Modelling strategic actor relationships to support intellectual property management. In: *Conceptual Modeling – ER 2001* (pp. 164–178).
56. Ziegler, N. (2013). *Intellectual Property Management: Internal Organization and External Exploitation*. Doctoral dissertation, University of St. Gallen.